

Sygn. akt VIII *Pa* 14/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 września 2020 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
w składzie:

Przewodniczący:	Sędzia Teresa Kalinka
Sędziowie:	Grażyna Łazowska (spr.) del. Anna Capik-Pater
Protokolant:	Ewa Gambuś

po rozpoznaniu w dniu 24 września 2020r. w Gliwicach

sprawy z powództwa W. M. (M.)

przeciwko (...) Spółce Akcyjnej w J.

o świadczenie rekompensacyjne

na skutek apelacji pozwanej

od wyroku Sądu Rejonowego w Gliwicach

z dnia 6 grudnia 2019 r. **sygn. akt** VI P 173/19

1. zmienia zaskarżony wyrok w całości w ten sposób, że powództwo oddala;
2. odstępuje od obciążania powoda kosztami postępowania.

(-) sędzia del. Anna Capik-Pater (-) sędzia Teresa Kalinka (-) sędzia Grażyna Łazowska (spr.)

„zdanie odrębne”

Sygn. akt VIII *Pa* 14/20

UZASADNIENIE

Powód W. M. – po ostatecznym sprecyzowaniu żądania – domagał się zasądzenia od pozwanej (...) Spółki (...) kwoty 10.000 zł tytułem świadczenia rekompensacyjnego z tytułu utraty prawa do bezpłatnego węgla. Nadto domagał się zwrotu kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu powód wskazał, że był zatrudniony w Kopalni (...) w K.. Rozwiązał umowę o pracę z dniem 8 grudnia 2014r. w związku z nabyciem prawa do emerytury. Powód podał, że będąc emerytem, nabył prawo do

deputatu węglowego za część grudnia 2014r. Powód oparł roszczenie na podstawie ustawy z 12 października 2017r. o świadczeniu rekompensacyjnym z tytułu utraty prawa do bezpłatnego węgla (Dz.U. z 2017 roku, poz. 1971).

Powód wskazał wartość przedmiotu sporu na kwotę 10.000 zł.

Pozwana (...) Spółka Akcyjna w J. wniosła o oddalenie powództwa i zasądzenie od powoda kosztów zastępstwa procesowego według norm prawem przepisanych.

Na uzasadnienie swojego stanowiska pozwana wskazała, że przejęła powoda na podstawie art. 23¹ k.p., a to w następstwie nabycia kopalni węgla kamiennego. Pozwana przejęła od poprzedniego pracodawcy powoda do stosowania regulację wewnątrzzakładową – porozumienie zawarte 20 grudnia 2004r. pomiędzy zarządem (...) Spółki Akcyjnej w K. a organizacjami związków zawodowych – ale wyłącznie w stosunku do przejętych pracowników (art. 241⁸ § 1 k.p.). Pozwana, powołując się na wyrok Sądu Okręgowego w Gliwicach z 9 lutego 2017r.,

w sprawie VIII Pa 144/16 podała, że powód nabywając prawo do emerytury, nie nabył prawa do deputatu węglowego dla emerytów. Pozwana nie była związana porozumieniem z 20 grudnia 2004r. w stosunku do emerytów (wyrok Sądu Najwyższego z 8 czerwca 2010r., w sprawie I PK 23/10). Pozwana dodała nadto, że zarówno (...) Spółka Akcyjna w K., jak i pozwana odstąpiły od realizacji prawa do deputatu węglowego dla emerytów i rencistów, poczynając od 1 stycznia 2015r. Pozwana podniosła, że powód nie spełnia przesłanek zawartych w ustawie z 12 października 2017r.

o świadczeniu rekompensacyjnym z tytułu utraty prawa do bezpłatnego węgla (Dz.U.

z 2017r., poz. 1971), bowiem w trakcie pobierania emerytury nie otrzymał deputatu węglowego do 31 grudnia 2014r.

Wyrokiem z dnia 5 września 2018r. w sprawie o sygn. akt VI P 810/17 Sąd Rejonowy w Gliwicach zasądził od pozwanej na rzecz powoda kwotę 10.000,00 zł tytułem świadczenia rekompensacyjnego z tytułu utraty prawa do bezpłatnego węgla na podstawie ustawy z 12 października 2017r. oraz zasądził od pozwanej na rzecz powoda kwotę 1.350 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Apelację od powyższego wyroku wniosła pozwana zaskarżając wyrok w całości. Pozwana zarzuciła naruszenie prawa materialnego, a to art. 2 ust 1 ustawy

z 12 października 2017r. o świadczeniu rekompensacyjnym z tytułu utraty prawa do bezpłatnego węgla (Dz. U. 2017r. poz. 1971) przez nieprawidłową jego wykładnię

i przyjęcie, że powodowi przysługuje rekompensata za węgiel dla emerytów, pomimo, że do końca roku 2014 tego węgla w ekwiwalencie nie pobrali.

Powód w odpowiedzi wniósł o oddalenie apelacji oraz obciążenie pozwanej kosztami postępowania apelacyjnego. Uzasadniając swoje stanowisko powód wskazał, że Sąd I instancji prawidłowo ustalił, że powód spełniał przesłanki do przyznania mu świadczenia rekompensacyjnego określonego w ustawie o świadczeniu rekompensacyjnym z utraty prawa do bezpłatnego węgla.

Sąd Okręgowy w Gliwicach w sprawie o sygn. akt VIII Pa 7/19 wyrokiem

z 1 kwietnia 2019r. uchylił zaskarżony wyrok w całości i sprawę przekazał do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego.

Sąd Okręgowy uznał, że skoro Sąd Rejonowy w Gliwicach nie rozpoznał istoty sporu, nie zbadał wszystkich przesłanek, o których mowa art. 2 ust. 1 lit. a) ustawy, to na mocy art. 386 § 4 k.p.c. należało uchylić zaskarżony wyrok w całości i sprawę przekazać Sądowi Rejonowemu. Sąd Okręgowy wskazał, że istota sprawy sprowadza się do ustalenia, na jakiej podstawie prawnej pracownikom, którzy przeszli na emeryturę po

1 sierpnia 2014r. (data przejścia pracowników (...) Spółki Akcyjnej

w K. przez pozwaną w związku z nabyciem kopalni – art. 23¹ k.p.) wypłacano deputat węglowy. Sąd Okręgowy wskazał, że przy ponownym rozpoznaniu sprawy rolą Sądu Rejonowego będzie przeprowadzenie postępowania dowodowego w zakresie ustalenia istnienia i treści ewentualnego układu zbiorowego pracy, porozumienia, czy innych regulacji normujących uprawnienia do deputatu węglowego dla emerytów (w tym powoda), a obowiązujących wspólnie w całej

grupie (...) Spółki Akcyjnej w J. (a nie w poszczególnych zakładach pracy), oraz utraty mocy przez te regulacje przed dniem 24 października 2018r. (dzień następujący po dniu wejścia w życie ustawy), na skutek zawartych porozumień lub dokonanych wypowiedzeń.

Rozpoznając ponownie sprawę, Sąd Rejonowy w Gliwicach wyrokiem z 6 grudnia 2019r. zasądził od pozwanej na rzecz powoda kwotę 10.000 zł tytułem świadczenia rekompensacyjnego z tytułu utraty prawa do bezpłatnego węgla na podstawie ustawy

z 12 października 2017r., zasądził od pozwanej na rzecz powoda kwotę 2.250,00 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, w tym kwotę 1.350,00 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego przed sądem pierwszej instancji i kwotę 900,00 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego przed sądem drugiej instancji, nakazał pobrać od pozwanej na rzecz Skarbu Państwa Sądu Rejonowego w Gliwicach kwotę 500 zł tytułem opłaty od pozwu, od obowiązku uiszczenia której powód był zwolniony z mocy ustawy.

Sąd pierwszej instancji ustalił, że:

Powód w okresie od 6 kwietnia 1989r. do 8 grudnia 2014r. był zatrudniony w Kopalni (...) w K. na podstawie umowy o pracę, ostatnio na stanowisku górnika pod ziemią.

Do 31 lipca 2014r. pracodawcą powoda była (...) S.A.

w K.. Zgodnie z porozumieniem z 20 grudnia 2004r. byłym pracownikiem, których stosunek pracy został rozwiązany z (...) S.A. w K. po dniu wejścia w życie (tj. po 1 stycznia 2005r.) w związku z przejściem na emeryturę lub rentę przysługiwał bezpłatny węgiel w wymiarze 3 ton rocznie. Prawo do bezpłatnego węgla dla emerytów, rencistów i innych uprawnionych realizowane było w ekwiwalencie pieniężnym; natomiast prawo to na wniosek uprawnionego mogło zostać zrealizowane także w naturze.

Z dniem 1 sierpnia 2014r. nowym pracodawcą powoda w trybie art. 23¹ k.p. została pozwana spółka w związku z nabyciem w dniu 31 lipca 2014r. od (...) S.A. w K. zakładu (...). Pozwana spółka przejęła tylko czynnych pracowników zatrudnionych na podstawie umowy o pracę, natomiast byli pracownicy KWK (...) zostali przyporządkowani do Zakładu (...) S.A. w K.. Przez okres jednego roku od daty zbycia KWK (...) pracownicy tej kopalni mieli zachowane dotychczasowe warunki płacowe.

Zarządy (...) S.A. w K. oraz (...) S.A. (uchwała nr 483/ (...) zarządu spółki z 30 września 2014r.) – w związku z trudną sytuacją ekonomiczno-finansową obu spółek i zagrożeniem upadłości firm – począwszy od 1 stycznia 2015r. dokonały likwidacji prawa emerytów, rencistów i innych uprawnionych osób do bezpłatnego węgla. W stosunku do byłych pracowników KWK (...) obowiązek wypłaty deputatu węglowego zachowany został przez (...) S.A. Czynni zaś pracownicy KWK (...) w razie przejścia na emeryturę lub rentę po 31 lipca 2014r. objęci byli przepisami dotyczącymi prawa do deputatu węglowego dla emerytów i innych uprawnionych osób obowiązującymi w (...) S.A.

Stosunek pracy powoda ustalił na mocy porozumienia stron w związku z przejściem na emeryturę górniczą w dniu 12 grudnia 2014r. Decyzję o przyznaniu emerytury powód otrzymał w listopadzie 2014r. Pierwszą wypłatę emerytury otrzymał natomiast 15 grudnia 2014r.

Pozwana wypłacała w roku 2014, pracownikom KWK (...) przechodzącym po 1 sierpnia 2014r. na emeryturę ekwiwalent pieniężny za deputat węglowy. Powód po przejściu na emeryturę w grudniu 2014r. nigdy nie otrzymał jednak bezpłatnego węgla dla emerytów. Sąd przyjął – wobec braku odniesienia się przez pełnomocnika pozwanej do wezwania z 28 czerwca 2019r., że u pozwanej – zarówno w zakładzie KWK (...) jak i w całej grupie (...) Spółki (...) nie obowiązywały żadne pisemne wewnętrzzakładowe regulacje dotyczące wypłaty ekwiwalentu pieniężnego lub wydawania deputatu węglowego pracownikom, którzy przeszli na emeryturę w roku 2014. Pozwana nie wydawała również żadnych pisemnych zarządzeń w tym zakresie.

Pełnomocnik pozwanej nie wskazał również na jakiej podstawie prawnej wypłacano ekwiwalent pieniężny lub wydawano deputat węglowy.

Wnioskiem z 24 października 2017r. powód domagał się od pozwanej wypłaty rekompensaty wynikającej z ustawy z 12 października 2017r. o świadczeniu rekompensacyjnym z tytułu utraty prawa do bezpłatnego węgla.

W dniu 27 listopada 2017r. pozwana wydała odmowę przyznania powodowi rekompensaty z ustawy z 12 października 2017r. o świadczeniu rekompensacyjnym z tytułu utraty prawa do bezpłatnego węgla. Przyczyną odmowy był brak otrzymania przez powoda bezpłatnego węgla w naturze lub w ekwiwalencie pieniężnym do 31 grudnia 2014r.

Sąd Rejonowy uznał, że:

Roszczenie powoda zasługiwało na uwzględnienie.

W pierwszej kolejności Sąd Rejonowy podkreślił, że w toku ponownego rozpoznania sprawy, do ustalenia pozostało – zgodnie ze wskazaniem Sądu Okręgowego w Gliwicach – na jakiej podstawie prawnej pozwana wypłacała deputat węglowy tym pracownikom, którzy przeszli na emeryturę po 1 sierpnia 2014r. (data przejścia pracowników (...) Spółki Akcyjnej w K. przez pozwaną

w związku z nabyciem kopalni – art. 23¹ k.p.). W związku z powyższym Sąd Rejonowy uznał za niecelowe powtórzenie rozważań prawnych dotyczących pracowniczego charakteru sprawy o świadczenie rekompensacyjne oraz rozróżnienia pomiędzy deputatem węglowym dla czynnych pracowników i dla emerytów, które zostały przedstawione w uzasadnieniu wyroku z 5 września 2018r. w sprawie VI P 810/17.

Sąd Rejonowy uznał, że roszczenie powoda w zakresie świadczenia rekompensacyjnego zasługiwało na uwzględnienie.

W ocenie Sądu I instancji, w świetle art. 11 ust. 1 i art. 17 ustawy z 2 lutego 1996r. o zmianie ustawy – Kodeks pracy oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. z 1996r., Nr 24, poz. 110) Karta górnika zachowała moc do czasu objęcia pracowników, których jej przepisy dotyczą i w zakresie przedmiotu w nim normowanego – postanowieniami układu zbiorowego pracy lub innymi przepisami prawa pracy. W przypadku emerytów i rencistów zatrudnionych wcześniej w Kopalni (...) od

1 stycznia 2005r. źródłem prawa do deputatu węglowego było Porozumienie z 20 grudnia 2004r. zawarte pomiędzy zarządem (...) S.A., a związkami zawodowymi.

Zaznaczył również Sąd Rejonowy, że (...) S.A. z dniem

1 sierpnia 2014r. przejęła na siebie obowiązek realizacji tego świadczenia jedynie

w zakresie uprawnień pracowniczych. Równocześnie w piśmie procesowym z 23 marca 2018r. strona pozwana przyznała jednak, że do końca roku 2014 prawo do deputatu węglowego dla emerytów i rencistów przechodzących na to świadczenie z zakładów

(...) S.A. wynikało z porozumienia z 20 grudnia 2004r. W tym porozumieniu wskazano między innymi, że uprawniony powinien złożyć wniosek o przyznanie świadczenia. Dopiero w późniejszym czasie, po ustaleniach prawomocnych wyroków: Sądu Rejonowego w Gliwicach w sprawie VI P 1211/15 oraz Sądu Okręgowego w Gliwicach

w sprawie VIII Pa 144/16 pozwana zaczęła podnosić, iż zapisy Porozumienia z 20 grudnia 2004r. w zakresie prawa do bezpłatnego węgla nie miały, co prawomocnie w tym wyrokach przesądzono, mocy wiążącej wobec osób niebędących pracownikami (od chwili przejścia na emeryturę), zatem brak było podstawy prawnej wypłaty prawa do bezpłatnego węgla.

Dalej Sąd Rejonowy zauważył, że okolicznością ujawnioną w sprawie

i niekwestionowaną ostatecznie – po przywołanych w sprawie prawomocnych wyrokach

w sprawach Sądu Rejonowego w Gliwicach o sygnaturze VI P 1211/15 oraz Sądu Okręgowego w Gliwicach w sprawie VIII Pa 144/16 – było, że Porozumienie z 20 grudnia 2004r. stosowano jedynie posiłkowo, nadto należy pamiętać, że pracodawca może zwiększyć uprawnienia w tym na podstawie zasady niedyskryminacji. W decyzji odmawiającej

przyznania powodowi świadczenia rekompensacyjnego pozwana nie kwestionowała w żaden sposób samego prawa do bezpłatnego węgla dla emerytów za rok 2014.

Powołując się na treść art. 2 ust. 1a ustawy z 12 października 2017r. o świadczeniu rekompensacyjnym z tytułu utraty prawa do bezpłatnego węgla, Sąd I instancji przypomniał, że utracone uprawnienie do deputatu węglowego dla emerytów mogło wynikać nie tylko z układów zbiorowych pracy, porozumień, ale także innych regulacji, które utraciły moc obowiązującą przed dniem wejścia w życie ustawy, na skutek zawartych porozumień lub dokonanych wypowiedzeń (zgodnie z tym przepisem: osobą uprawnioną jest emeryt i rencista mający ustalone prawo do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy, zwanej dalej "rentą", i pobierający to świadczenie, uprawniony w trakcie pobierania świadczenia z tytułu emerytury lub renty do bezpłatnego węgla na podstawie postanowień układów zbiorowych pracy, porozumień lub innych regulacji obowiązujących w przedsiębiorstwie górniczym, które utraciły moc obowiązującą przed dniem wejścia w życie ustawy, na skutek zawartych porozumień lub dokonanych wypowiedzeń).

Sąd Rejonowy ocenił, że pozwana odstępując, na mocy uchwały zarządu z 30 września 2014r., od wypłaty deputatu węglowego dla emerytów w roku 2015 (a więc nie wcześniej), zasięgiem swej regulacji obejmowała także pracowników KWK (...), którym po przejściu na emeryturę faktycznie wypłacała deputat węglowy dla emerytów za rok 2014. W świetle art. 9 § 4 k.p. i uchwały (...) należy stwierdzić, że pozbawienie prawa do bezpłatnego węgla emeryckiego nastąpiło w roku 2015 (i dalej na mocy kolejnej uchwały), zatem za rok 2014 brak było podstaw do odstąpienia od tego prawa.

Pozwana, co zostało wcześniej wskazane, akceptowała posiłkowe stosowanie Porozumienia z 20 grudnia 2004r. W analogicznych sprawach zawisłych przed tut. Sądem pozwana wypłacała powodom tzw. ekwiwalent emerycki. Podkreślić należy, że pełnomocnik pozwanej pomimo dwukrotnego zobowiązania przez Sąd nie wskazał na żadne pisemne regulacje obowiązujące u pozwanej a dotyczące wypłaty emerytom ekwiwalentu pieniężnego lub wydawania deputatu węglowego, ani nie wskazał na jakiej innej podstawie wypłacano ten ekwiwalent (deputat węglowy).

Zdaniem Sądu I instancji, nie można powoda obciążać skutkami zaniedbań ze strony pozwanej, która najpierw wypłacała emerytom ekwiwalent pieniężny i przyznawała, że obowiązek taki istniał do 31 grudnia 2014r. (o czym świadczy także Uchwała nr (...) Zarządu z 30 września 2014r.), a następnie prawo do tego ekwiwalentu zakwestionowała. Powód – oraz inni pracownicy przechodzący w roku 2014 na emeryturę – mógł bowiem zasadnie przypuszczać wtedy, że jest uprawniony do ekwiwalentu pieniężnego (deputatu węglowego), skoro pozwana uprawnienia tego nie kwestionowała i wypłacała tzw. ekwiwalent emerycki. Z tych przyczyn Sąd Rejonowy przyjął, że uprawnienie do deputatu węglowego dla emerytów wynikało z „innych regulacji” (art. 2 ust. 1 a ustawy z 12 października 2017r. o świadczeniu rekompensacyjnym z tytułu utraty prawa do bezpłatnego węgla), to jest stosowanego posiłkowo Porozumienia z 20 grudnia 2004r.

Mając ustalone prawo do emerytury i pobierając emeryturę powód był uprawniony do ekwiwalentu pieniężnego za bezpłatny węgiel na podstawie regulacji, która utraciła moc przed dniem wejścia w życie ustawy o świadczeniu rekompensacyjnym z tytułu utraty prawa do bezpłatnego węgla (wypowiedziana uchwałami nr 483/ (...) z 30 września 2014r. oraz nr (...) z 14 września 2015r.). Powód był zatem osobą uprawnioną w myśl art. 2 ust. 1 a ustawy z 12 października 2017r. o świadczeniu rekompensacyjnym z tytułu utraty prawa do bezpłatnego węgla.

W świetle powyższych rozważań Sąd Rejonowy doszedł do przekonania, że na rzecz powoda należało zasądzić od pozwanej kwotę 10 000 zł tytułem świadczenia rekompensacyjnego w związku z utratą prawa do bezpłatnego węgla.

O kosztach zastępstwa procesowego w stosunku do powoda orzeczono na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. i § ust. 1 pkt 2 w zw. z § 9 ust. 1 pkt 2 oraz § 10 ust. 1 pkt 1 Rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych zasądzić od pozwanej na rzecz powoda kwotę

1.350 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego przed sądem pierwszej instancji i kwotę 900 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego przed sądem drugiej instancji.

Na podstawie art. 113 ustawy z 28 lipca 2005r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych Sąd Rejonowy nakazał pobrać od pozwanej, na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego w Gliwicach, kwotę 500 zł tytułem opłaty stosunkowej od pozwu, od uiszczenia której powód był zwolniony, zgodnie z treścią art. 96 ust. 1 pkt. 4 powołanej ustawy.

Pozwana wniosła apelację, domagając się zmiany zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa oraz zasądzenie kosztów procesu za obie instancje według norm przepisanych.

Pozwana zarzuciła naruszenie art. 2 ust. 1 lit. a) ustawy z 12 października 2017r.

o świadczeniu rekompensacyjnym z tytułu utraty prawa do bezpłatnego węgla (Dz.U.

z 2017r., poz. 1971) poprzez nieprawidłową wykładnię i przyjęcie, że nieobowiązujące

u pozwanej porozumienie z 20 grudnia 2004r., zawarte pomiędzy (...) S.A. a związkami zawodowymi, stanowi inną regulację o której mowa we wskazanym przepisie, podczas gdy prawidłowa wykładnia powinna prowadzić do wniosku, że porozumienie to w istocie nie stanowi innej regulacji, bowiem nie ma charakteru regulacji wewnętrzzakładowej, obowiązującej u pozwanej i w konsekwencji nie jest źródłem uprawnienia powoda do bezpłatnego węgla i nie stanowi podstawy do wypłaty dla niego świadczenia rekompensacyjnego.

Nadto apelująca zarzuciła naruszenie przepisu postępowania, pod postacią art. 233 § 1 k.p.c. poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów i tym samym dokonanie oceny w sposób wybiórczy, wbrew zasadom logiki i doświadczenia życiowego, polegające na przyjęciu, że:

- pozwana w decyzji odmawiającej przyznania powodowi świadczenia rekompensacyjnego nie kwestionowała w żaden sposób samego prawa do bezpłatnego węgla dla emerytów za rok 2014, podczas gdy już sam fakt odmowy przyznania świadczenia oznacza, iż pozwana zakwestionowała prawo do rekompensaty, a nadto z treści pisma wynika, iż pozwana uznała, że powód nie spełnia przesłanek ustawowych;
- odstępując na mocy uchwały zarządu z 30 września 2014r. od wypłaty deputatu węglowego dla emerytów za rok 2015 pozwana zasięgiem regulacji obejmowała także pracowników KWK (...), podczas gdy uchwała ta mogła odnieść skutek wyłącznie w odniesieniu do jednostek organizacyjnych wchodzących w skład pozwanej w których obowiązywały regulacje przyznające emerytom i rencistom prawa do deputatu, natomiast w KWK (...) nie obowiązywały żadne regulacje przyznające emerytom prawo do deputatu węglowego;
- wypłata deputatu przez pozwaną miała miejsce na podstawie stosowanego posiłkowo Porozumienia z 20 grudnia 2004r., podczas gdy podstawą jakichkolwiek wypłat na rzecz innych pracowników były wyłącznie dobrowolne, uznaniowe i jednostronne decyzje pracodawcy.

Powód wniósł o oddalenie apelacji i zasądzenie od pozwanej na jego rzecz zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym według norm przepisanych.

W uzasadnieniu podał, że w jego ocenie zaskarżony wyrok jest prawidłowy.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

apelacja zasługuje na uwzględnienie, ale z innych przyczyn, aniżeli podniesione przez pozwaną.

Należy podkreślić, co mocno zaakcentował Sąd Najwyższy w uchwale składu siedmiu sędziów (zasadzie prawnej, z 23 marca 1999r., w sprawie III CZP 59/98), że ustalenia sądu pierwszej instancji nie są dla sądu drugiej instancji wiążące, zatem obowiązek dokonywania ustaleń istnieje niezależnie od tego, czy wnoszący apelację podniósł zarzut dokonania wadliwych ustaleń faktycznych lub ich braku. Dokonanie przez sąd drugiej instancji ustaleń faktycznych umożliwia

temu sądowi, stając się zarazem jego obowiązkiem, ustalenie podstawy prawnej wyroku, a więc dobór właściwego przepisu prawa materialnego, jego wykładnię oraz podjęcie aktu subsumcji. Innymi słowy, sąd

II instancji, bez względu na stanowisko stron oraz zakres zarzutów, powinien zastosować właściwe przepisy prawa materialnego, a więc także usunąć ewentualne błędy prawne sądu pierwszej instancji, niezależnie od tego, czy zostały one wytknięte w apelacji. Jest jasne, że nienaprawienie tych błędów byłoby równoznaczne ze świadomym ich powieleniem

w postępowaniu rozpoznawczym na wyższym szczeblu instancji, czego – zważywszy na istotę wymiaru sprawiedliwości i cele postępowania odwoławczego – nie można zaaprobować.

Nie można zaaprobować stanowiska Sądu Rejonowego, że niewykazanie regulacji prawnych na podstawie których pracownicy kopalni (...) otrzymywali deputat skutkuje uznaniem, że u pozwanej obowiązywały regulacje wewnątrzzakładowe. Pozwana twierdziła, że takich regulacji nie było, więc nie mogła wykazać na jakiej podstawie wypłacano ekwiwalent za węgiel.

Zgodnie z art. 2 ust. 1 lit. a) ustawy z 12 października 2017r. o świadczeniu rekompensacyjnym z tytułu utraty prawa do bezpłatnego węgla (Dz.U. z 2017r., poz. 1971) – zwanej dalej ustawą – osobą uprawnioną do rekompensaty jest:

a) emeryt (rencista) mający ustalone prawo do emerytury (renty z tytułu niezdolności do pracy), i pobierający to świadczenie,

b) emeryt (rencista) uprawniony w trakcie pobierania emerytury (renty) do bezpłatnego węgla na podstawie układów zbiorowych pracy, porozumień lub innych regulacji obowiązujących w przedsiębiorstwie górniczym,

c) emeryt (rencista), który został pozbawiony prawa do bezpłatnego węgla, bowiem układy zbiorowe pracy, porozumienia lub inne regulacje utraciły moc przed dniem 24 października 2017r. (dzień następujący po dniu wejścia w życie ustawy), na skutek zawartych porozumień lub dokonanych wypowiedzeń.

Bezsporna jest okoliczność, że powód ma ustalone prawo do emerytury, którą pobiera od roku 2014. (...) Spółka Akcyjna w K. odstąpiła od realizacji prawa do bezpłatnego węgla dla emerytów, rencistów i innych uprawnionych osób (załącznik nr 14 do porozumienia z 20 grudnia 2004r.) ze skutkiem na dzień 31 grudnia 2014r.

Istota sporu sprowadzała się do ustalenia, czy powód, będąc emerytem, posiadał prawo do bezpłatnego węgla (tzw. deputatu węglowego) na podstawie układów zbiorowych pracy, porozumień lub innych regulacji obowiązujących u pozwanej, które utraciły moc przed dniem 24 października 2017r., na skutek zawartych porozumień lub dokonanych wypowiedzeń.

Powód podał, że będąc emerytem posiadał prawo do bezpłatnego węgla na podstawie załącznika nr 14 do porozumienia z 20 grudnia 2004r. zawartego pomiędzy zarządem (...) Spółki Akcyjnej w K. a organizacjami związków zawodowych (załącznik dotyczył prawa do bezpłatnego węgla dla emerytów, rencistów

i innych uprawnionych osób). Pozwana oraz Sąd Rejonowy stanęli na stanowisku, że

w stosunku do pracowników z KWK (...) w K., którzy nabyli prawo do emerytury po 1 sierpnia 2014r. (data przejścia pracowników (...) Spółki Akcyjnej w K. przez pozwaną w związku z nabyciem kopalni – art. 23¹ k.p.) nie mają zastosowania przepisy porozumienia z 20 grudnia 2004r.

Należy uznać, że wyżej zaprezentowane stanowisko przez pozwaną i Sąd Rejonowy zasługuje na uwzględnienie. Pozwana odwołała się do poglądu Sądu Okręgowego w Gliwicach, wyrażonego w wyroku z 9 lutego 2017r., w sprawie VIII Pa 144/16, który Sąd Orzekający podziela.

Należy przypomnieć, że na podstawie art. 241⁸ § 1 k.p. powodowi przysługiwały wszelkie pracownicze uprawnienia przewidziane w porozumieniu z 20 grudnia 2004r., ale do końca trwania stosunku pracy. Porozumienie z 20 grudnia 2004r. nie ma zastosowania do uprawnienia powodów do bezpłatnego węgla po przejściu pracownika na emeryturę.

Norma prawna zawarta w art. 241⁸ § 3 k.p. nie ma zastosowania, ponieważ reguluje ona sytuację, w której nowy

pracodawca, przejmując zakład pracy oprócz pracowników, przejmuje także inne osoby np. emerytów, tj. kiedy w dacie przejścia zakładu przejmowane są także obowiązki względem emerytów. W niniejszej sprawie powód zostali przejęci, będąc pracownikami, i do nich ma zastosowanie wyłącznie art. 241⁸ § 1 k.p.

Należy zwrócić uwagę, że art. 241⁸ § 1 k.p. wprowadza zasadę, że w okresie roku od przejścia zakładu na nowego pracodawcę do pracowników stosuje się postanowienia układu, którym byli objęci przed przejściem zakładu pracy na nowego pracodawcę. Norma prawna zawarta w art. 241⁸ § 1 k.p. stanowi jedynie o stosowaniu dotychczasowego układu do pracowników, czyli do zakończenia stosunku pracy. Uregulowanie to nie dotyczy okresu po zakończeniu stosunku pracy. Wypowiedzenie układu zbiorowego pracy (porozumienia) przez poprzedniego pracodawcę po przejściu pracowników do nowego pracodawcy, pozostaje bez znaczenia dla stosowania układu do przejętych pracowników przez nowego pracodawcę, albowiem art. 241⁸ § 1 zdanie 2 k.p. stanowi, że postanowienia tego układu stosuje się w brzmieniu obowiązującym w dniu przejścia zakładu pracy lub jego części na nowego pracodawcę. W związku z tym wypowiedzenie przez (...) Spółkę Akcyjną w K. prawa do bezpłatnego węgla dla emerytów, rencistów i innych uprawnionych osób (załącznik nr 14 do porozumienia z 20 grudnia 2004r.) – ze skutkiem na dzień 31 grudnia 2014r. – nie miało wpływu na sytuację prawną powoda. Na aprobatę zasługuje stanowisko pozwanej, zgodnie z którym nie mogła wypowiedzieć porozumienia z 20 grudnia 2004r., bowiem nie była jego stroną.

Na rozprawie apelacyjnej dnia 1 kwietnia 2019r., w sprawie VIII Pa 15/19, pełnomocnik pozwanej podała, że w pozwanej spółce ani nie obowiązuje układ zbiorowy pracy, ani inna jednolita regulacja normująca prawa i obowiązki pracowników oraz uprawnienia emerytów (rencistów). W poszczególnych kopalniach należących do pozwanej spółki obowiązują dawne regulacje kształtujące sytuację prawną pracowników, emerytów, rencistów, to jest sprzed powstania pozwanej spółki. W KWK (...) w K. wobec pracowników zastosowanie ma porozumienie z 20 grudnia 2004r.; natomiast w stosunku do pracowników, którzy nabyli prawo do emerytury po 1 sierpnia 2014r. brak jest jakichkolwiek regulacji prawnych, w tym normujących uprawnienia do bezpłatnego węgla. Pełnomocnik pozwanej wyjaśniła, że pracownikom KWK (...) w K., którzy nabyli prawo do emerytury w okresie od 2 sierpnia do 31 grudnia 2014r. wypłacono ekwiwalent pieniężny z tytułu prawa do bezpłatnego węgla. Pozwana nie była świadoma, że wobec tych osób nie stosuje się porozumienia z 20 grudnia 2004r. Pozwana ze spraw sądowych, w tym ze sprawy apelacyjnej zawisłej przed Sądem Okręgowym w Gliwicach (sygn. akt. VIII Pa 144/16) powzięła wiedzę, że wobec byłych pracowników KWK (...) w K. nie stosuje się porozumienia z 20 grudnia 2004r. Pełnomocnik pozwanej dodała, że na podstawie jednorazowej uchwały zarządu z maja 2014r. zdecydowano o wypłacie emerytom i rencistom (byłym pracownikom zakładów należących do pozwanej) ekwiwalentu pieniężnego za deputat węglowy za rok 2014 w październiku 2014r. Uchwała stanowiła regulację prawną w zakresie uprawnienia do deputatu węglowego dla emerytów (rencistów), która nie utraciła bytu wskutek zawartego porozumienia lub dokonanego wypowiedzenia, bowiem była aktem zarządu pozwanej regulującym prawo do deputatu na dany rok.

Uchwałą zarządu pozwanej z 30 września 2014r., pozwana odstąpiła od wypłaty deputatu węglowego dla emerytów i rencistów w roku 2015. Należy zauważyć, że uchwała nie pozbawiała emerytów (rencistów) uprawnienia do bezpłatnego węgla na stałe,

a jedynie zawieszala to uprawnienie w roku 2015. Istotne jest to, że uchwała mogła odnieść skutek prawny w tych jednostkach organizacyjnych wchodzących w skład pozwanej, w których obowiązywały regulacje przyznające emerytom (rencistom) prawo do deputatu węglowego. W KWK (...) w K. nie obowiązywały regulacje, które przyznawałyby prawo do deputatu węglowego byłym pracownikom, którzy nabyli prawo do emerytury (renty) po dniu 1 sierpnia 2014r.

Zebrany w sprawie materiał dowodowy wskazuje, że nie zostały spełnione łącznie wszystkie przesłanki nabycia rekompensaty, o których stanowi art. 2 ust. 1) lit. a) ustawy. Powód, uzyskując status emeryta, nie posiadał uprawnienia do bezpłatnego węgla na podstawie regulacji (np. układu zbiorowego pracy, porozumienia, innej regulacji), która utraciła moc na skutek zawartych porozumień lub dokonanych wypowiedzeń. Powód jako emeryt otrzymał ekwiwalent pieniężny z tytułu prawa do bezpłatnego węgla za rok 2014 na podstawie jednostronnej i

autonomicznej decyzji zarządu. Pozwana miała prawo przyznać swoim byłym pracownikom prawo do deputatu węglowego i ekwiwalentu pieniężnego za deputat węglowy za rok 2014, bowiem pracodawca ma uprawnienie do korzystniejszego uregulowania świadczeń niż wynikającego z przepisów prawa pracy – art. 18 § 2 k.p. a contrario. Nie można jednak twierdzić, że jest to inna regulacja obowiązująca w przedsiębiorstwie górniczym, która utraciła moc przed 24 października 2017r. (dzień następujący po dniu wejścia w życie ustawy), na skutek zawartych porozumień lub dokonanych wypowiedzeń. Wypłata dokonana powodowi z tytułu ekwiwalentu za deputat węglowy za rok 2014, kiedy nabył on już status emeryta, była dokonana na podstawie jednostronnej i jednorazowej decyzji zarządu pozwanej. Nie skutkowało to powstaniem roszczenia powoda o wypłatę ekwiwalentu pieniężnego z tytułu deputatu węglowego emeryckiego za kolejne lata. Zatem nie była to regulacja, która wymagała wypowiedzenia lub porozumienia celem odstąpienia od jej stosowania – jak wymaga tego przepis art. 2 lit. a) ustawy.

Na marginesie należy wskazać, że nie można zgodzić się z twierdzeniem Sądu Rejonowego, że uchwała zarządu pozwanej o odstąpieniu od wypłaty deputatu węglowego dla emerytów i rencistów w roku 2015 obejmowała także zakład – KWK (...) w K.. Uchwała ta nie mogła dotyczyć zakładu, w którym nie obowiązywała regulacja uprawniająca emerytów i rencistów do bezpłatnego węgla w roku 2015.

Skoro powód nie spełniał przesłanek, o których stanowi art. 2 ust. 1 lit. a) ustawy, to na mocy art. 386 § 1 k.p.c. należało zmienić zaskarżony wyrok w całości i oddalić powództwo.

O kosztach procesu orzeczono na podstawie art. 102 k.p.c. Sąd uznał, że skomplikowany prawny charakter sprawy przemawia za przyjęciem, iż w sprawie zachodzą szczególne okoliczności sprzeciwiające się obciążeniem powoda kosztami procesu.

(-) sędzia del. Anna Capik – Pater (-) sędzia Teresa Kalinka (-) sędzia Grażyna Łazowska

Zdanie odrębne

sędzi SO Grażyny Łazowskiej

do wyroku Sądu Okręgowego w Gliwicach

z dnia 24 września 2020 r., sygn. akt VIII Pa 14/20

Na podstawie art. 324 §2 kpc zgłaszam zdanie odrębne do wyroku Sądu Okręgowego w Gliwicach z 24 września 2020r. w sprawie o sygn. VIII Pa 14/20, ponieważ uważam, że powód jest osobą uprawnioną do świadczenia rekompensacyjnego w świetle uregulowań ustawy z dnia 12 października 2017 roku o świadczeniu rekompensacyjnym z tytułu utraty prawa do bezpłatnego węgla (Dz.U. z 2017r.1971) i podzielał w tym zakresie stanowisko Sądu pierwszej instancji.

Po myśli art. 2 ust. 1 lit.a ww. ustawy osoba uprawniona do świadczenia rekompensacyjnego to emeryt, mający ustalone prawo do emerytury i pobierający to świadczenie, uprawniony do bezpłatnego węgla w trakcie pobierania świadczenia z tytułu emerytury na podstawie postanowień układów zbiorowych pracy, porozumień lub innych regulacji obowiązujących w przedsiębiorstwie górniczym, które utraciły moc obowiązującą przed dniem wejścia w życie ustawy, na skutek zawartych porozumień lub dokonanych wypowiedzeń.

W mojej ocenie powód spełnia wszystkie wyżej wymienione przesłanki, a zatem słusznie Sąd pierwszej instancji przyznał mu prawo do świadczenia rekompensacyjnego.

Z ustaleń faktycznych w sprawie wynika, że powód od 31 lipca 1989r. był pracownikiem (...) SA w K. i świadczył pracę w KWK (...) w K..

W (...) SA obowiązywało Porozumienie zawarte w dniu 20 grudnia 2004r. pomiędzy zakładem pracy a organizacjami związków zawodowych, na mocy którego byli pracownicy, których stosunek pracy ustał w związku z nabyciem

prawa do emerytury, posiadali prawo do bezpłatnego węgla (tzw. deputat węglowy) w naturze lub w ekwiwalencie pieniężnym. Z dniem 1 lipca 2014r. pracodawcą powoda została pozwana w związku z nabyciem KWK (...) od (...) SA.

Stosunek pracy powoda został rozwiązany w dniu 8 grudnia 2014r. w związku z przejściem na emeryturę, które to świadczenie wypłacono mu po raz pierwszy 15 grudnia 2014r.

Powód po przejściu na emeryturę nie wnosił o wypłatę ekwiwalentu za węgiel. Wiadomym Sądowi z urzędu jest, że pozwana zrealizowała emerycki deputat węglowy za 2014r. wobec wszystkich pracowników KWK (...), którzy po 1 sierpnia 2014r przeszli na emeryturę, przy czym faktyczna wypłata ekwiwalentu pieniężnego miała miejsca w 2014 albo 2015r. Wypłata następowała proporcjonalnie do okresu przebywania na emeryturze na podstawie zaakceptowanych przez pozwaną deklaracji węglowych, w których przyznawała świadczenie w oparciu o porozumienie z 20 grudnia 2004r. Bezspornym w sprawie jest, że

Obecnie w skład pozwanej wchodzi kopalnie węgla kamiennego: B.-Z.-J., B., K.-S. i P.. U pozwanej nie było żadnych wewnętrznych jednolitych przepisów dotyczących zasad wypłaty świadczeń dla emerytów, lecz były one realizowane w oparciu o regulacje obowiązujące w poszczególnych kopalniach. Na ich podstawie pozwana wypłacała wszystkim swoim emerytom świadczenia z tytułu prawa do bezpłatnego węgla do 2014r.

Bezspornym w sprawie jest, że pozwana nie była zobowiązana do wypłaty powodom jako emerytom deputatu węglowego na podstawie Porozumienia z 20 grudnia 2004r., bowiem jego regulacje miały zastosowanie tylko do przejętych pracowników a nie emerytów.

Jednakże pozwana wypłaciła wszystkim przejętym pracownikom KWK (...) którzy o to wystąpili, ekwiwalent pieniężny za deputat węglowy za miesiące 2014r, w których pracownicy uzyskali status emeryta. Mając na uwadze, że w dokumentacji dotyczącej wypłaty tego świadczenia pozwana powoływała się na Porozumienie z 20 grudnia 2004r. twierdząc, że pozwana dobrowolnie zobowiązała się do realizacji deputatu węglowego dla emerytów KWK (...) w zakresie przewidzianym w tym Porozumieniu.

Przyjęcie przez pozwaną tego zobowiązania i faktyczna jego realizacja, w mojej ocenie oznacza, że powodowie spełniają przesłankę „osoby uprawnionej” w rozumieniu art. 2 ust.1 lit.a bowiem ich prawo do bezpłatnego węgla wynika z „innych regulacji”, o których mowa w tym przepisie. Istotnym w sprawie jest, że pozwana w toku postępowania nie neguje uprawnienia przejętych pracowników KWK (...), którzy uzyskali status emerytów do deputatu węglowego za 2014r. a skupia się na tym, że prawo do deputatu zostało zlikwidowane od stycznia 2015r. Zarówno w odpowiedzi na pozew jak i pismach procesowych pozwana przyznaje, że powód jako emeryt był uprawniony do bezpłatnego węgla w 2014r.

Podkreślenia wymaga, że na takiej samej podstawie – czyli, jednostronnego zobowiązania - pozwana wypłacała ekwiwalent z tytułu prawa do bezpłatnego węgla za 2014r. emerytom pozostałych kopalń wchodzących w jej skład, bowiem jak to wskazano w uzasadnieniu ocenianego wyroku, nie było u niej żadnej jednolitej regulacji normującej uprawnienia emerytów i respektowane były wewnętrzne przepisy obowiązujące w poszczególnych przejmowanych kopalniach. Emeryci z pozostałych kopalń otrzymali świadczenie rekompensacyjne, o czym pozwana informuje na swojej stronie internetowej. W mojej ocenie, sytuacja powoda nie różni się od sytuacji emerytów z pozostałych kopalń pozwanej.

Wszelkie wydatki w spółce akcyjnej, w tym w szczególności należącej do Skarbu Państwa, jaką jest pozwana, muszą mieć swoją podstawę prawną, a zatem nie mogą zaakceptować stanowiska pozwanej, że wypłacała emerytom z KWK (...) ekwiwalent za bezpłatny węgiel za 2014r. bez podstawy prawnej, na mocy dobrowolnej i uznaniowej decyzji zarządu.

Stanowisko pozwanej, że powód nie jest uprawniony do świadczenia rekompensacyjnego pozostaje w sprzeczności z informacjami podawanymi przez nią na własnej stronie internetowej, gdzie w październiku 2017r. wskazywała, że emeryci KWK (...) winni składać wnioski o świadczenie rekompensacyjne w dyrekcji tej kopalni.

Dodać należy, że uchwała zarządu pozwanej z 30 września 2014r., o odstąpieniu od wypłaty emerytom deputatu węglowego, moim zdaniem, jak najbardziej dotyczy również emerytów KWK (...), bowiem na tej podstawie pozwana zaprzestała wypłaty deputatu węglowego wszystkim swoim emerytom w 2015r. Przypomnieć należy, że odmowa wypłaty ekwiwalentu z tytułu utraty prawa do bezpłatnego węgla w stosunku do wszystkich emerytów, w tym z KWK (...), była spowodowana trudną sytuacją finansową pozwanej, a nie tym, że emeryci z tej kopalni nie byli uprawnieni do tego świadczenia. W pełni uzasadnionym jest zatem twierdzenie, że gdyby nie trudna sytuacja finansowa pozwanej, deputat węglowy dla emerytów KWK (...) byłby nadal realizowany, a zatem błędne jest stwierdzenie, że uprawnienie do tego świadczenia w 2014r. było wynikiem jednorazowej decyzji pozwanej.

Nie można pominąć faktu, że zarząd pozwanej podjął w dniu 14.09.2015r. kolejną uchwałę, na mocy której odstąpił o wypłaty węgla deputatowego emerytom i rencistom począwszy od 2016r. Podobnie jak poprzednia uchwała, dotyczyła ona emerytów i rencistów z wszystkich kopalń pozwanej. W konsekwencji, doszło do trwałej utraty prawa emerytów i rencistów pozwanej do bezpłatnego węgla i chociaż nie nastąpiło to ani w drodze „porozumienia” ani „wypowiedzenia”, nie stanowiło dla pozwanej przeszkody w wypłacie w grudniu 2017r. 35 382 świadczeń rekompensacyjnych uprawnionym osobom. (komunikat na stronie internetowej pozwanej).

Z tych wszystkich względów, mając również na uwadze cel ustawy o świadczeniu rekompensacyjnym z tytułu utraty prawa do bezpłatnego węgla, stoję na stanowisku, że powodowie są uprawnieni do przewidzianego w ustawie świadczenia rekompensacyjnego, wobec czego apelacja winna podlegać oddaleniu.

(-) sędzia Grażyna Łazowska